

FOKUS



SPRÅKLYDSANGER MED OPPGAVER

FOKUS E STUMME BOKSTAVER

LESEKURS C STAVSKRIFT

Stum D

Toril Karstad

BRUDEAND



J.L. Ridgway and W.B. Gillette, Rawpixel.com, CC0

Fokus er delvis utviklet ved hjelp av midler fra Extra-stiftelsen (nå Stiftelsen Dam).
Forsidebildet er tegnet av Melissa Adèle Popkema.

Fokus digital læringsressurs (fokus.no) har flere hefter og digitale oppgaver.

STUM D

Stum D-vers: sang nr. 67

Tekst og melodi: Toril Karstad, vokal: Elisabeth Hognestad, 5.kl.,
komp og opptak: Øyvind Åge Berg, illustrasjoner: Lydia Madeleine Popkema, 9. kl.

Det kom en blind
til bondens grind.
Fra fjellets tind
kom kraftig vind.
Da kom en hund.
Den var så rund.
Den ble ei stund
og tok en blund.



Og presten Glad
fikk fred i stad.
Han holdt et blad
og satt og bad.
Han hadde tid
og var så blid.
Hans frakk var vid
og ganske sid.



Vi lagde bord
av tørket jord
ved Tanafjord,
der oppi nord.
Fra Sydens land
kom så ei and.
Det blåste sand
ifra ei strand.



Da kom ei sild.
Den var så gild.
Far tente ild,
så ble den mild.
Vår katt forstod
at den var god.
Tenk, katta stod
og slikket blod!



Jeg fryktet vold
og grep et skjold.
Så fikk jeg hold
i magens fold.
Her var det mang
en stakkars D
som var helt stum!
Det kan du se!



Oppgave 1: Lytt til sangen mens du følger med i teksten.

Oppgave 2: Sett ring rundt alle stumme D-er i sangen, og si «stum».

Oppgave 3: Les sangteksten.

Oppgave 4a: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter lang vokal

tid

vid

sid

blid

med

red

Oppgave 4b: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter lang vokal

ved

sted

ned

gned

gled

fred

Oppgave 4c: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter lang vokal

sped

spedbarn

rød

død

glad

bad

Oppgave 4d: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter lang vokal

blad

i stand

god

stod

forstod

blod

Oppgave 4e: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og l

sild

mild

ild

gild

kald

kulde

Oppgave 4f: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og l

vold

mold

holde

å folde

melde

gjeld

Oppgave 4g: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

sand

land

and

strand

rand

i stand

Oppgave 4h: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

blande

blanding

vind

tind

blind

grind

Oppgave 4i: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

i blinde

å binde

en hund

rund

stund

blund

Oppgave 4j: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

pund

brundet

sund = i stykker

bånd

hånd

ånd

Den hellige ånd

Oppgave 4k: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

bonde

bønder

vond

ond

vende

sende

Oppgave 4l: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

bende

å hende

grend

et lende

ende

endt

Oppgave 4m: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

synd

skynde

pengefond

blindt

rundt

sundt = i stykker

Oppgave 4n: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter kort vokal og n

vondt

ondt

sendt

venstrehendt

høyrehendt

vendt

Oppgave 4o: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter vokal og r

ord

jord

bord

nord

fjord

gjorde = utførte

Oppgave 4p: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d etter vokal og r

et jorde

en gård

av gårde

hard

gjerde

å karde

Oppgave 4q: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d mellom vokal og t

vidt

sidt

blidt

spedt

kjedt

dødt

Oppgave 4r: Skriv stum D-ord i stavskrift.

Stum d mellom vokal og t

rødt

godt

nødt til

midt på

midten

midterst

Oppgave 5: Del opp i stavelser og tell språklyder i Stum D-verset.

- a) Sett prikk under alle vokaler og strek under diftonger. Hver prikk eller strek markerer en stavelse.
- b) Tegn stavelsesbuer under hvert ord.
- c) Skriv antall **språklyder**, rett over hvert ord! Eksempel: Ordet *forstod* har 7 bokstaver, men bare 5 språklyder, for rs er én lyd, og d-en er stum og har ingen lyd.

NB: Antall lyder avhenger av dialektene våre. Kjenn etter hvor mange lyder du selv sier!

Det kom en blind til bondens
grind. Fra fjellets tind kom kraftig
vind. Da kom en hund. Den var så
rund. Den ble ei stund og tok en
blund. Og presten Glad fikk fred i
stad. Han holdt et blad og satt og
bad. Han hadde tid og var så blid.
Hans frakk var vid og ganske sid.
Vi lagde bord av tørket jord, ved
Tanafjord, der oppi nord. Fra
Sydens land kom så ei and. Det
blåste sand ifra ei strand. Da kom
ei sild. Den var så gild. Far tente
ild, så ble den mild. Vår katt
forstod at den var god. Tenk,
katta stod og slikket blod! Jeg
fryktet vold og grep et skjold. Så
fikk jeg hold i magens fold.
Her var det mang en
stakkars D som var helt
stum! Det kan du se!



Oppgave 6a: Les ord med stum D, og les om karding.

1

Bak lang vokal

tid
vid
sid
blid
med
red
ved

2

Bak kort vokal+l

sild
mild
ild
gild
kald
kulde
melde

3

Bak kort vokal+n

sand
land
and
strand
i stand
gjenstand
blande

4

Bak kort vokal+n

sende
hende
grend
ende
endt
synd
skynde

5

Bak vokal+r

ord
bord
jord
fjord
nord
gjorde
karde



Før man kan spinne garn av ull, må man karde ulla. Da skraper man med metallpigger gjennom ulla gjentatte ganger, så den blir renset, så flokene blir borte, og så den blir til fine, luftige fibre. Redskapene man bruker til å karde, kalles *karder*. På bildet til høyre er det en kvinne i gamle dager som karder ulla for hånd. Den naturlige ulla ligger i kurven til høyre. Etter kardinga er ulla løse, lette ruller, slik vi ser i venstre kurv.

På det venstre bildet ser vi en gammel kardemaskin. Prinsippet er det samme: Ulla blir kjørt gjennom valser med metallpigger til den er lett og løs.

På bildene ved siden av her ser du et sett med gamle karder og en moderne kardemaskin i et veveri.



Venstre oppe: Trappist the monk, CC BY 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=12361553>

Høyre oppe: Christen Dalsgaard, Wikimedia commons, CC0.

Venstre nede: Toril Karstad. Høyre nede: Joridma – Eget verk, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=39740375>

Oppgave 6b: Les ord med stum D.

1	2	3	4	5
Bak lang vokal sted ned gned gled fred sped spedbarn	Bak kort vokal+l gjeld mild gild kald mildt gildt kaldt	Bak kort vokal+n blanding å lande i blinde vind tind blind grind	Bak kort vokal+n pengefond blindt rundt sundt vondt ondt vendt	Bak vokal+r gård av gårde hard harde hardt gjerde jorde

Oppgave 6c: Les ord med stum D.

1	2	3	4	5
Bak lang vokal glad i stad bad blad blod god stod	Bak kort vokal+l fald vold holde har holdt folde å volde tjeld	Bak kort vokal+n å binde hund rund stund blund pund bundet	Bak kort vokal+n vende sende bende et lende myrlendt ender skyndte	Mellom vokal og t vidt sidt blidt spedt kjedt dødt rødt

Oppgave 6d: Les ord med stum D.

1	2	3	4	5
Bak lang vokal/diftong kjed sved bestod forstod rød død daud	Bak kort vokal+l melde meldte skålde mold å gjelde gjaldt sold	Bak kort vokal+n sund bånd hånd ånd bonde vond ond	Bak kort vokal+n bakvendt omvendt speilvendt henvendt innvendt venstrehendt høyrehendt	Mellom vokal og t godt nødt til midt på midten midterst midtveis omstridt

Oppgave 7: Fullfør fortellingen.

Ta en titt på bilde 1, side 3. Les innledningen på historien, og fullfør fortellingen. Velg ut minst fire ord fra oppgave 6, og flett dem inn i historien. Lag overskrift.

Den blinde Øyvind er kommet til bondens gård. Det har tatt tid, og han har vondt i beina. Den kalde vinden pisker sand i ansiktet hans. Øyvind synes det lukter hund. Han håper bonden har bundet hunden sin, så den ikke flyr på ham. Litt engstelig åpner han grinda og går inn.

Det kom
en blind til
bondens grind.
Fra fjelleets tind
kom kraftig
vind. Da kom en
hund. Den var
så rund. Den ble
ei stund og tok
en blund. Og
presten Glad



fikk fred i stad.

Han holdt et



blad og satt og

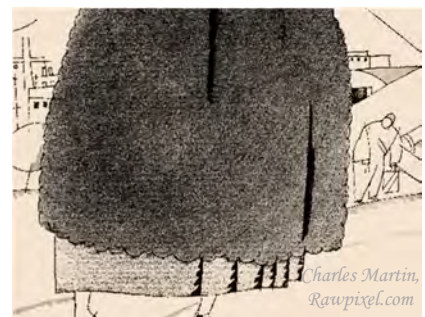
bad. Han hadde

tid og var så

blid. Hans frakk

var vid og

ganske sid.



Vi lagde bord

av tørket jord

ved Tanafjord,



der oppi nord.
Fra Sydens land
kom så ei and.



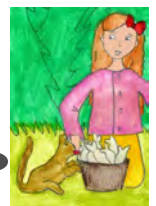
Det blåste sand
ifra ei strand.



Da kom ei sild.
Den var så gild.

Far tente ild,
så ble den mild.

Vår katt forstod
at den var god.



Tenk, katta stod
og slikket blod!
Jeg fryktet vold
og grep et skjold
Så fikk jeg hold
i magens fold.

Her var det

mang en

stakkars D som

var helt stum!

Det kan du se!



Peter Popkema, 3.kl.

Oppgave 9: Skriv stum D-verset med stavskrift. Se etter forskriften.

Det kom en blind
til bondens grind.
Fra fjellets tind
kom kraftig vind.
Da kom en hund.
Den var så rund.
Den ble ei stund
og tok en blund.

Vi lagde bord
av tørket jord
ved Tanafjord,
der oppi nord.
Fra Sydens land
kom så ei and.
Det blåste sand
ifra ei strand.

Og presten Glad
fikk fred i stad.
Han holdt et blad
og satt og bad.
Han hadde tid
og var så blid.
Hans frakk var vid
og ganske sid.

Da kom ei sild.
Den var så gild.
Far tente ild,
så ble den mild.
Vår katt forstod
at den var god.
Tenk, katta stod
og slikket blod!



Jeg fryktet vold
og grep et skjold.
Så fikk jeg hold
i magens fold.
Her var det mang
en stakkars D
som var helt stum!
Det kan du se!



Oppgave 10a: Fyll inn med riktig ord fra parordlista til venstre.

skyld	skyll	Maria, asjetten etter bruk!
sand	sann	Dette er en historie.
tind	tinn	Fjelltoppen har en spiss .
kald	kall	Han er en gammel .
sand	sann	Vi lekte med og vann.
gård	går	Vi bor på en i Stange.
skyld	skyll	Det er min at vi kom for seint.
hard	har	Jeg slått meg.
ord	or	Jeg kan mange engelske .
ord	or	Dette treslaget heter .
ild (-)	ill (-)	Hun var sint og hylte i fistel.
vold	voll	Vi slo alt gresset på bondens .
kald	kall	Denne isen er .
gård	går	Vi ikke på skolen på søndager.
vind	vinn	Det blåste en sterk .
hund	hun	Jeg tror liker pølser.
hand	han	Jeg slo ballen med venstre .
gjelde	gjelle	Denne regelen skal hele skoleåret.
hard	har	Jeg slo meg på en stein.
mold	moll	Et annet ord for jord er .
hund	hun	Jeg har en som heter Tassen.
ild (-)	ill (-)	Denne formen er fast og tåler varm stekovn.
vold	voll	Det er mye og hærverk i byen.
gjelde	gjelle	Jeg undersøkte fiskens venstre .
mold	moll	Denne sangen høres trist ut. Den går i .
vind	vinn	Skynd deg, og spillet!
hand	han	Jeg liker at besøker meg.
tind	tinn	Fatet er laget av et metall som heter .



Oppgave 10b: Fyll inn med riktig ord fra parordlista til venstre.

kaldt	kalt	Jeg blir _____ for Petter Smart .
and	an	Det går ikke _____ å komme fram.
sund	sunn	Vi kjørte båten gjennom et trangt _____ .
vender	venner	Vi er gode _____ .
hende	henne	Det kan _____ jeg tar feil.
bord	bor	Vi spiste ved et lavt _____ .
karder	karer	De _____ ulla før de spinner garnet.
and	an	Vi så ei _____ i vannet.
vidt	hvit	Det er _____ av snø ute.
sitt	sitt	Ro deg ned, og _____ stille!
midt	mitt	Dette er _____ pennal.
bord	bor	Paul _____ i Oslo.
midt	mitt	Han la seg ned _____ i veien.
sitt	sitt	Hun hadde et _____ skjørt.
sund	sunn	Fisken er _____ og god.
sitt	sitt	Han reiser hjem til huset _____ .
blidt	blitt	Dette barnet er sannelig _____ og koselig.
hende	henne	Der er Anne. Du liker vel _____ ?
spredt	sprett	Denne ballen har god _____ .
kaldt	kalt	Det er surt og _____ ute.
vidt	hvit	Vi ser veien så _____ .
godt	gått	Mannen har _____ hjem igjen.
vender	venner	Plantene _____ seg i retning mot sola.
sitt	sitt	Dette skjørtet er for _____ for meg.
karder	karer	Mennene er noen sterke _____ .
blidt	blitt	Nå er jeg _____ skikkelig sliten.
spredt	sprett	Folk bor _____ utover et stort område.
godt	gått	Nå skal det bli _____ med mat!



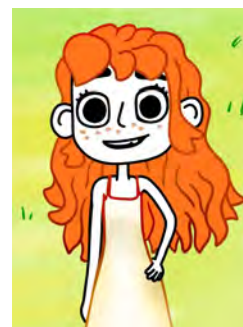
Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 10c: Fyll inn med riktig ord fra parordlista til venstre.

sid	si	Frakken er lang og .
fond	fonn	De foreldreløse barna fikk penger fra et .
vende	venne	Du må deg til å gjøre lekser.
sund	sunn	Denne maten er veldig for kroppen.
tid	ti	Det er gutter i klassen.
fond	fonn	Vi lagde snøhule i ei diger .
sundt	sunt	Dette skjørtet har gått .
vid	vi	Hvor skal møtes?
red	re	De på hestene.
sped	spe	Du kan ut den tjukke grøten med melk.
sund	sunn	Hele kjolen gikk .
tid	ti	Jeg har god til å lese.
blid	bli	Jeg begynner å sliten.
kjed	kje	Jeg er sliten og .
sid	si	Jeg lurar på hva jeg skal .
blad	bla	Jeg leser i et .
vende	venne	Du må ikke snu og på det jeg sier!
sped	spe	Babymen er og liten.
død	dø	Katten er nesten .
sundt	sunt	Det er med grovbrød.
død	dø	Jeg vil ikke at katten skal .
fald	fall	Det ble mye knall og i skibrakken.
vid	vi	Genseren er så som et telt.
red	re	Du må opp senga di!
blad	bla	Når jeg har lest ei side, må jeg om.
kjed	kje	Geita har et søtt, lite .
fald	fall	Han sydde en i buksa.
blid	bli	Jenta er glad og .



Oyvind Martinsen © Fokus



Oppgave 11: Fyll inn det som mangler i verset, uten å se etter teksten.

Det kom en bl_____ til _____ens grind.

Fra fjellets t_____ kom kraftig _____.

Da kom en h_____. Den var så _____.

Den ble ei st_____ og tok en _____.

Og presten Gl_____ fikk fr_____ i s_____.

Han holdt et _____ og satt og _____.

Han hadde _____ og var så bl_____.

Hans frakk var v_____ og ganske s_____.

Vi lagde b_____ av tørket j_____

ved Tanafj_____, der oppi n_____.

Fra Sydens _____ kom så ei _____.

Det blåste s_____ i fra ei st_____.

Da kom ei s_____. Den var så gi_____.

Far tente _____, så ble den m_____.

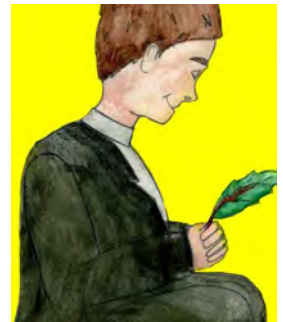
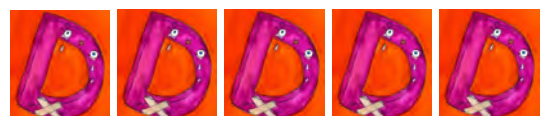
Vår katt fors_____ at den var _____.

Tenk, katta _____ og slikket _____!

Jeg fryktet vo_____ og grep et skjo_____.

Så fikk jeg ho_____ i magens fo_____.

Her var det mang en stakkars D
som var helt stum! Det kan du se!



Oppgave 12: Bøy substantivene i stum D-vers.

<i>Ubestemt form entall (en, ei, et)</i>	<i>Bestemt form entall (den, det)</i>	<i>Ubestemt form flertall (flere)</i>	<i>Bestemt form flertall (de)</i>
(en) bonde			
(ei) grind			
(et) fjell			
(en) vind			
en hund			
ei stund			
en blund			
	presten		
(en) fred			
et blad			
(ei) tid			
(en) frakk			
(et) bord			
jord		-----	-----
(et) land			
ei and			
sand		-----	-----
ei strand			
ei sild			
(ei) ild		-----	-----
(en) katt			
(et) blod		-----	-----
(en) vold		-----	-----
(et) skjold			
(en) mage			
(en) fold			

NB: Ordene **bonden, fjellet, Syden og magen** står i genitiv (eieform) i verset: **Bondens grind, fjellets tind, Sydens land, magens fold**. Men her skal du bare bøye ordet i de 5 oppgitte formene.



Duane Raver, USFWS

Oppgave 13: Bøy verbene i Stum D-vers.

Å skje <i>Infinitiv</i>	Det skjer nå <i>Presens</i>	Det skjedde <i>Preteritum</i>	Det har skjedd <i>Perfektum</i>	Det hadde skjedd <i>Preteritum perfektum</i>
		kom		
		var		
		ble		
		fikk		
		holdt		
		satt		
		bad		
		tok		
		hadde		
		var		
		lagde		
		kom		
		blåste		
		kom		
		var		
		tente		
		ble		
		forstod		
		var		
		stod		
		slikket		
		fryktet		
		grep		
		fikk		
		var		



Oppgave 14: Bygg ord. Koble sammen ordene til venstre med ord/ender fra lista. Let etter 2. ord i kolonnene til høyre.

tid	vær	kald	ing
vid	sted	falde	ende
sid	hogst	fold	hus
blid	sans	mold	brev
med	bille	vold	kasse
ved	barn	meld	vei
sted	lynt	gjelds	mølle
ned	lig	sand	gate
sped	lesing	lande	stolpe
glad	spor	vind	vær
blad	het	blind	dans
blod	vinkel	sund	revet
god	rumpet	bind	søm
silde	gjøre	hunde	ede
mild	hold	rund	varp
ild	stim	grind	søm



Anna Jemine Isaksen, 4.kf. & Miriel Karstad, 1.kf.



Benedicte Samira Popkema, 7.kf. & Alida Karstad, 3.kf.

Oppgave 15: Lag sammensatte ord. Koble sammen ordene til venstre med ord fra listene til høyre. Hvert ord skal ha stum D.

kjempe	sted	gav	melding
fort	fred	kjempe	gjeld
smør	vid	is	ild
inn	sid	bukse	gild
land	blod	ungdoms	stand
søndags	god	syk	land
sjele	stod	hus	blanding
rogne	død	bikkje	vind
vinters	rød	bade	tind
hjerne	dauð	gjen	sild
for	glad	medlems	mild
halv	blad	korn	kaldt
purpur	landet	kaldt	strand
skinn	tid	fjell	kald
nød	blid	fjord	fald
okse	ved	fakkel	vold
			vann



Øyvind Martinsen © Fokus



Oppgave 16: Bygg ord. Koble sammen ord/forstavelser til venstre med ord/endelser fra listene til høyre. Hvert ord skal ha stum D.

hage	hard	ord	banen
fot	ordet	bord	sinnnet
tau	vende	ord	bok
stokk	bord	nord	kant
hjem	fjord	hard	haug
venstre	gjorde	midt	over
bak	gård	fond	gård
vær	sidt	rund	pakket
stue	ord	henvend	bud
speil	grind	ond	twang
visdoms	lendt	ende	arbeid
om	ender	sende	skole
Nord	ender	grende	tarm
av	vendt	bånd	sparing
bonde	hendt	hånd	kjøring
myr	sendt	bonde	else



Øyvind Martinsen © Fokus



OM RD

Når ordene *ord*, *bord*, *jord*, *fjord*, *nord*, *hard* og *gård* etterfølges av D, T, L, S, N, eventuelt med en stum E foran N (gården), blir det en bakgomlyd. Det lærte vi i Fokus B. Men hvis RD etterfølges av andre bokstaver, eller E med lyd, blir det /r/ med stum D. Her er disse og noen andre RD-ord med stum D.

Oppgave 17a: Les ord med RD, med r-lyd og stum D, og ikke /d/.

hard
ord
nord
bord
gård
fjord
jord

hardere
ordbok
nordpå
bordbein
gårder
fjorbåt
jordbruk

hardest
ordbøker
nordover
bordplate
vingårder
fjordfiske
et jorde

hardhet
ordrik
nordgående
bordhjørne
leiegårder
fjordbotn
jordkloden



Øyvind Martinsen © Fokus



Benedicte Samira Popkema, 7.kl. L. Heather Karstad



Øyvind Bentzen

Oppgave 17b: Les ord med RD, med r-lyd og stum D, og ikke /d/.

jord
hard
ord
bord
fjord
nord
gård

jordmasse
hardhjertet
ordbruk
bordet
fjordbunnen
nordmann
bondegård

jordeier
hardbarket
ordforståelse
bordfarge
fjordarm
nordavind
gårdbruker

jordgulv
hardkjør
ordklasse
bordpynt
fjordgapet
nordafør
av gårde



Lydia Madeleine Popkema © Fokus



Øyvind Martinsen © Fokus

Oppgave 17c: Les ord med RD, med r-lyd og stum D, og ikke /d/.

ord bord jord gård fjord nord hard	ordknapp bordenden jordfarger bakgård fjording nordboer hardhendte	ordvalg bordplassering jordbær bygård sunnfjording nordøst hardfør	ordforklaring bordpynting jordugle gårdeier nordfjording nordvest en hardhaus
--	--	--	---

I denne harde slåsskampen er guttene hardhendte. En hardfør person, en hardhaus, tåler mye.



Oppgave 17d: Les ord med RD, med r-lyd og stum D.

Håvard Ingvard gjorde karde	Ingard Vegard utgjorde karder	Lidvard Halvard avgjorde kardet	Hallvard Hildegard frigjorde karding
--------------------------------------	--	--	---



Christen Dalsgaard, Wikimedia commons, CC0

Maria Wiik, Wikimedia commons, CC0

Niels Frederik Schiøttz-Jensen, Wikimedia commons, CC0

Oppgave 18a: Les ord, hvilken lyd, /d/ eller /r/? Skriv /d/ eller r i hver rute til høyre.

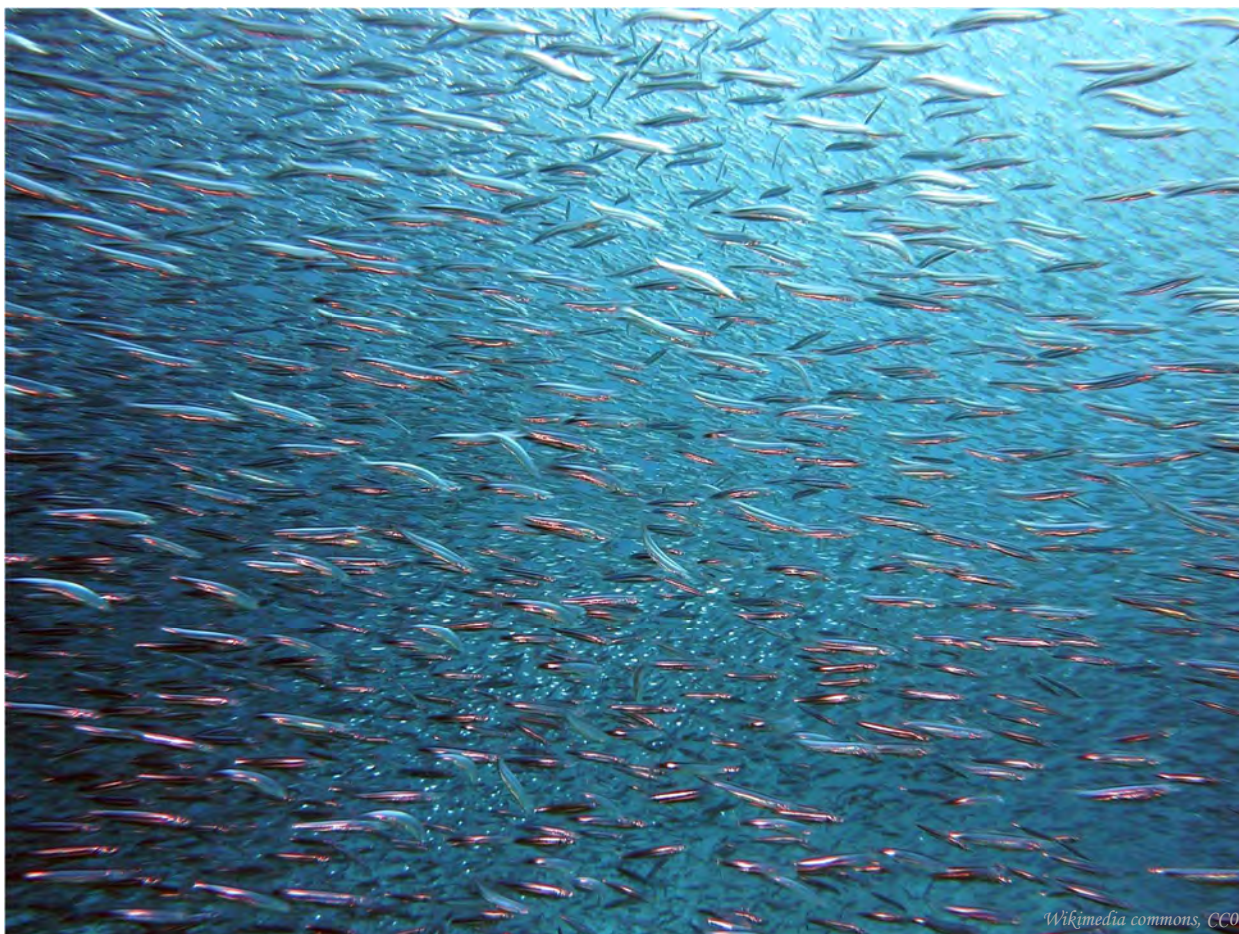
1	d/r	2	d/r	3	d/r
sardin	d	Nordkapp		forduftet	
ord	r	gardin		nordvendt	
bordduk	d	gjorde		orddel	
fjor	r	fordelen		fordele	
nordover		vurdere		nordøst	
burde		nordvest		jorde	
fordeling		fordi		ordlesing	
fjordarm		nordboer		ordklasse	
ordbok		fordel		norddøl	
bardun		sardinboks		gård	
et bord		nordamerikansk		ordlesing	
jord		ferdig		fordelt	
karde		nordetter		Nordmarka	
verdig		verdighet		verdien	
Nordfjord		sardinfangst		nordafjelsk	



Wikimedia
commons, CC0

Oppgave 18b: Les ord, hvilken lyd, /d/ eller /r/? Skriv /d/ eller r i hver rute til høyre.

1	d/r	2	d/r	3	d/r
Norddal		nordøst		verdsetting	
karde		fordra		fordra	
Nordreisa		gardere seg		fjordboer	
nordfarer		fordøye		nordautlig	
fordel		verdsatt		Fjordane	
fordi		Nordkalotten		nordafrikaner	
nordfra		nordkanten		fordelte	
gård		nord		nordfjording	
ordklasse		nordafrikaner		fordelaktig	
Nordmøre		fordøye		Nordpolen	
fjordbunnen		fordelt		jorde	
Nordishavet		fjorddamper		fjordduft	
fordelaktig		nordvest		Nordpolen	
verdsette		verdi		fjording	
borddame		sardinstim		bordduk	



Oppgave 19: Les ord, hvilken lyd, bakgomlyd eller /r/? Skriv rett symbol i rutene.

Vi har sett i Fokus B at alle bakgomlydene kan ha en stum D etter R-en (RDT, RDN, RDS, RDL, RDD). Så har vi sett i forrige oppgave, og dette fokuset, at R foran stum D uttales /r/ i mange ord. Og vi vet at R+D ofte representerer /d/. Nå er det mye å holde styr på! RDT er /t/, RDLer /l/, RDN er /n/, RDS er /j/, RDD er /d/, og RD kan være enten /d/ eller /r/. Pass opp: Ordet *verd* + s *blir* /d/ + /s/ (verdsette, verdsatt), eller /r,d,s/. Oppgaven blir å lese RD-ord og sette riktig symbol til høyre. Husk at ordene nord, fjord, jord, hard, ord, bord og gård uttales /r/, men ikke hvis T, S, L, N, EN eller D kommer bak! Da blir det en bakgomlyd. Sammensatte ord med *gård* har som oftest s mellom ordene. Men det fins noen unntak (gårdbruker).

1	?	2	?	3	?
bordlek	l	ordflom		sardinstim	
vurdere	d	gardin		bordduk	
ordtak	t	nordtrønder		jordsmonn	
gårdstun	j	gardere seg		bardun	
fjordbåt	r	bordsalt		Nord-Trøndelag	
hardnakket	n	bordløper		gård	
jordlass		ordlek		nordlending	
verdi		fordra		sardin	
nordspissen		Nord-Troms		jordskred	
jordtrapp		nordvendt		jordnøtt	
fordi		fordøye		orddannelse	
ordspill		nordtysker		nordfra	
burde		hardnet		fordele	
bordplate		nordsame		bordlek	
fordel		ferdig		nordover	
verdt		fjordarm		et jorde	
ordbok		jordloppe		hardstappet	
nordlys		fordeling		verdig	
Nordstatene		jordskorpa		ordstrøm	
hardtrampet		gårdsvei		gårdsbruk	
ordtak		jordmor		fordelingen	
bordtale		ordrik		Nordsjøen	
bordløper		ordfattig		ordliste	
fordøyelse		fjordtorsk		borddekking	
gårdshund		hardt		hardlynt	
gjorde		et bord		fjordluft	
Nordland		Nord-Norge		nordnorsk	
sardinboks		ufordragelig		ordknapp	
bordsetning		nordtrønder		karde	

Språkllydhus på oslomål inkludert skarre-r og bokstavløse lyder

h h																							
p pp		b bb		f ff v hv (vv)		t tt		d dd		s ss		rt rdt		rd rdd		(g, j, sh, ch, c) skj sj s rs rds rsj rskj rsk		kj tj k kkj rkj rk		j gj g hj lj		ng n g	
leppe ↑ leppe		leppe ↑ leppe		tann ↑ leppe		—		forgom ↑ tunge- blad		bakgom ↑ tunge- spiss													
m mm		m		lv l ll ld		n nn nd		ll lv ld lg l rl rdl		bålgom ↑ tunge- spiss		rn rdn ren rden (r han/ r ham/ r den)		n		k kk (c)		g gg					

Vokaler: a e ¹ e ² i o u y æ ø å											
Diftonger: ei au øy ai ai oi oi											

Fokus © Toril Karstad Kreativ Læring

Hjerte symboliserer stemt/ustemt-par. Døra angir artikulasjonssted, der nedre artikulatur er aktiv og derfor nevnes først (leppe mot tann). Bokstaver og bokstavgrupper i liten skrift forteller om språkllydens skrivemåte, der stumme bokstaver regnes som del av grafemet.